

Andreas

The world as we live it is not the world as science explains it, any more than the smile of Mona Lisa is a smear of pigments on a canvas.

Sir Roger Scruton.

Andreas

Joost van de Goor

Schrijver: Joost van de Goor
Coverontwerp: Joost van de Goor
ISBN: 9789402173109
© Joost van de Goor, 2018

Versie 1.1.2

Zaterdag

De eerste zomerse dag van het jaar viel op een zaterdag in juni. Na een lang, nat en kil voorjaar kwamen zonlicht en warmte in overvloed het land binnen. Ik zat die ochtend al vroeg bij het westelijke raam van mijn appartement naar buiten te kijken. De langgerekte schaduw van mijn 141 meter hoge woontoren – ik woonde op de bovenste verdieping – viel op de daken van de nieuwe buitenwijk van de stad, doorkruiste de snelweg en de daarachter gelegen weilanden, en reikte tot aan de rand van het bos. Boven de boomtoppen waren de laatste kleine wolken bezig met hun aftocht. Nog half slapend nam ik de wereld in me op.

Mijn naam is Alexander. Toen ik een kind was noemde mijn moeder me meestal Alex, mijn vader zei het liefst Sander, maar bij het verlaten van mijn ouderlijk huis, vlak na mijn twintigste verjaardag, heb ik mijn doopnaam weer in gebruik genomen. Inmiddels ga ik al veertig jaar als Alexander door het leven. Overigens kennen de literatuurliefebbers in dit taalgebied me onder een andere naam, namelijk het pseudoniem dat op de omslagen van mijn boeken staat. In mijn eigen slaperige provinciestad echter, weten slechts weinigen dat ik romans schrijf; en dat zal nog lang zo blijven want mijn portret staat nooit op de achterflap en ik mijd optredens op televisie.

Nadat ik had ontbeten, en op de thermometer had gezien dat het al warmer dan gisteren was, liep ik naar het panoramaraam aan de oostzijde van mijn appartement – eveneens een brede glasplaat die vanaf de vloer tot aan het plafond reikte. Daar kwam ik oog in oog te staan met de zon. Als een uit de onderwereld teruggekeerde godin had ze bezit genomen van de blauwe hemelkoepel die over de binnenstad

hing. Ik kneep mijn ogen halfdicht, stak een sigaret op en probeerde woorden te vinden om haar te beschrijven.

‘Een gevaarlijke schoonheid...,’ dacht ik hardop, ‘...koesterend voor haar onderdanen, wreed voor haar vijanden.’ Ik stelde me voor hoe mannen en vrouwen in het antieke Egypte haar in deemoed aanbaden, op hun knieën in het zand, hun huid bronskleurig en glanzend. Turend naar de tabaksrook die in het zonlicht opdwarrelde prentte ik mezelf in dat ik die woorden niet mocht vergeten.

Ik zette een cd met pianomuziek van Maurice Ravel op, overzag de ochtend die voor me lag en besloot allereerst mijn woning te gaan schoonmaken, om vervolgens – als beloning voor mijn ijver – in de stad te gaan lunchen. Daarna zou ik wel beslissen of ik de middag op een rustige plek in de zon wilde doorbrengen.

Rond kwart over twaalf arriveerde ik op het centrale marktplein, op het terras van Café De Tijd waar ik aan een tafeltje in de schaduw ging zitten, een salade bestelde en een reeks ongemakkelijke gedachten probeerde te negeren. Het mooie weer kalmeerde mijn gemoed niet. Integendeel, het bezorgde me alweer een reden om mijn tijd met triviale dingen te vullen en niet aan mijn nieuwe roman te werken. Sinds het begin van de winter probeerde ik een stroom van losse, vaak onafhankelijke ideeën in een goed doortimmerd plan om te zetten; en steeds eindigden al mijn lijstjes en schema’s in de prullenbak. Ik zocht al meer dan een half jaar tevergeefs naar de lotgevallen van mijn mannelijke hoofdpersonage, van wie ik alleen wist dat hij een leeftijdgenoot van me was en dat hij zijn veranderende *zelf* in een veranderende wereld probeerde te begrijpen. Het lukte me niet om meer over deze man te weten te komen. En nu, op deze zomerse dag kwam er opnieuw een mengsel van onbehagen en moedeloosheid in me opzetten. Straks, in de avonden zou ik me vermoedelijk

weer over mijn papieren buigen en urenlang piekeren over een boek dat zich vooralsnog niet liet schrijven.

Aan de andere tafels werd gelachen en over het heerlijke weer gepraat. Enkele vrouwen hadden hun rokken iets omhoog geschoven om hun witte benen wat zon te gunnen. Ik gluurde naar een meisje in een witte katoenen rok dat haar voeten gedachteloos op een volle boodschappentas zette en haar knieën uit elkaar hield, waardoor haar gebloemde slipje zichtbaar werd. Toen ze merkte dat ik op haar lette draaide ze haar stoel een kwartslag om mij het zicht op haar onderrokse geheimen te ontnemen.

Even na tweeën wenkte ik de serveerster om mijn rekening te betalen. Ik maakte een kort praatje met haar en kuierde vervolgens over het marktplein – tussen de groenten- en fruitkramen door, langs de oude kerk – naar onze enige winkelstraat. Het was alsof alle stadsbewoners hierheen waren getrokken om elkaar tegen te komen. Iedereen had luchtige kleding uit de kast gehaald en de meeste mensen droegen, net als ik, een zonnebril. Er werd gegroet en gelachen. Een knul met een gitaar zat op de plavuizen een zonnig lied te zingen. Ik glimlachte naar een vrouw in een dunne zomerjurk en ik ging de Italiaanse ijssalon binnen om een hoorntje met vanille en stracciatella te kopen. Bij een kantoorboekhandel bleef ik even stilstaan om een blik te werpen op een fraai gedecoreerd notitieboek dat in de etalage lag en waarvan de vele onbeschreven bladzijden me aan mijn nieuwe roman herinnerden. Terwijl ik verder wandelde wist ik dat mijn gemijmer weldra weer op gang zou komen.

Aan het einde van het winkelgebied stak ik een brede laan over. Ik liep het stadspark in – het Fraterplantsoen, zoals iedereen het noemde – en ging op een houten bank bij de vijver zitten. Daar had ik, tussen het wiegende loof van de bomen door, uitzicht op het oude monumentale gebouw

naast het park. Dit elegante Neogotische bouwwerk – inmiddels een modern wooncomplex – was van oorsprong een klooster. Het stond fier en onaangedaan onder de zomerse hemel, alsof het wist dat het al anderhalve eeuw bestond en nog geen tekenen van verval vertoonde. Ten tijde van mijn geboorte werd dat pand nog bewoond door mannen die hun leven aan God hadden geschonken. De burgers van destijds zagen die fraters in hun lange donkere gewaden elke dag door de straten gaan. Schoolkinderen zagen hen met een stok de letters van het alfabet aanwijzen en hoorden hen over de herrijzenis van Christus vertellen. Die tijd was nu een herinnering. De dienaren van God woonden niet meer in dat gebouw. Ze bestonden zelfs niet meer.

Zittend bij de parkvijver dacht ik na over de fraters die door de jaren heen in dat klooster waren gestorven – sommigen plotseling, misschien na een val van een ladder; anderen langzaam en gelaten, op een smal bed in een schemerige kamer, omringd door biddende medebroeders die wisten dat hun hetzelfde lot wachtte. Alle gedachten van deze mannen, al hun kennis, hun inzichten en ervaring, al hun herinneringen en fantasieën, verlangens en angsten – kortom, al hun geestelijke verworvenheden waren samen met hun laatste ademtocht vervlogen in de lucht boven het leistenen kloosterdak.

De middag was warm, ondanks de zachte bries die door het park trok. Op het wateroppervlak brak het zonlicht uiteen in honderden dansende vonkjes. Ik zette mijn zonnebril af, liet mijn blik naar de voorgevel van het klooster afdwalen en verbeeldde me dat mijn hoofdpersonage vanaf de grote houten poort naar me toe kwam lopen en naast me op het bankje ging zitten. Ik probeerde zijn gedachten te horen.

Hij was de zestig gepasseerd en wist dat zijn leven grotendeels achter hem lag – hij wist dat hij binnenkort door ‘de straten van de ouderdom’ zou wandelen en dat de dood in

een van de vele zijstegen op hem wachtte. Of hij nog twintig dagen, of twintig jaar te leven had deed niet ter zake. Hij besefte dat hij zich op zijn vertrek moest voorbereiden. Dat besef maakte hem niet bang. Integendeel. Dit was een avontuurlijke tijd, vond hij – een interessante nieuwe tijd. Hij had zich nog niet eerder zo levend gevoeld.

Als deze man over de dood nadacht kwam er één belangrijke vraag in hem op: wat liet hij achter? Hij doelde nadrukkelijk op zijn onstoffelijke nalatenschap. In alle voorbije jaren had het leven sporen in hem achtergelaten. Hij stelde zich zijn eigen geest voor als een onderaardse grot waarin mineralen door waterstroompjes werden verplaatst, zich afzetten op steen en in de loop der tijd kristallen vormden. Zo zette het leven zich af in de mens. Onze herinneringen en inzichten waren gekristalliseerde ervaringen.

Het was mijn taak, als schrijver, om zijn kristallen op een geloofwaardige manier in woorden om te zetten. Mijn boek moest zijn testament worden. Met die nieuwe inzichten stond ik op van mijn zitplaats om nog een rondje door de stad te maken en deze gedachten in mijn hoofd te laten rondzingen.

Toen ik aan het einde van de middag weer in de winkelstraat liep herinnerde ik me het notitieboek dat ik in een etalage had gezien. Ik wilde een rituele daad stellen. Vlak voor sluitingstijd ging ik de kantoorboekhandel binnen en vroeg ik de verkoopster, die al aan het opruimen was, om me het luxe schrift uit de etalage te laten zien. Ik nam het gebonden boek van haar aan, woog het in mijn handen, en hield het in het licht. Het had een donker grijze lederen kaft die was verfraaid met zilverkleurige geometrische lijnen. Het papier binnenin was stevig maar soepel en had een lichtgele tint. Behalve dit lege boek schafte ik ook een luxe vulpen en

een doosje blauwe inktpatronen aan. Even later wandelde ik voldaan naar Café De Tijd.

Het was er erg druk. Op het terras waren alle stoelen bezet. Serveersters wrongen zich met rood aangelopen hoofden tussen de keuvelende gasten door. Ik keek om me heen, zag geen bekenden en ging de kroeg binnen waar ik aan de lange houten stamtafel ging zitten, tegenover een lezende man van ongeveer mijn leeftijd. Door het raam zag ik dat de marktkeoplui op het plein bezig waren hun onverkochte groente en fruit in auto's te laden. Bij de oude kerktoren stond een groep Aziatische toeristen naar boven te turen, geestdriftig toegesproken door hun gids.

Nadat de barjuffrouw – Thérèse heette ze – me een glas muntthee had gebracht, en ik nog even naar mijn nieuwe schrijfgerei had gekeken, merkte ik op dat de man tegenover me door een partituur bladerde en hier en daar met potlood een rechte streep, een halve cirkel of een pijl tekende. Hij zat iets voorovergebogen en tuurde aandachtig naar de met muzieknoden gevulde bladzijden. Onder zijn modieuze, donkerblauwe colbert droeg hij een egaal wit overhemd waarvan hij het bovenste knoopje open had gelaten. Zo te zien waren zijn grijze haren onlangs geknipt en had hij zich kort geleden geschoren, of misschien laten scheren. Hij zag er goed uit – het type man dat door vrouwen wordt opgemerkt, meende ik.

Hij kreeg in de gaten dat ik naar hem keek en knikte vriendelijk.

‘U bent musicus?’ vroeg ik.

‘Dirigent,’ zei hij. ‘Koordirigent, om precies te zijn.’

‘Aha. Bent u een concert aan het voorbereiden? Als ik het vragen mag?’

‘Inderdaad. Morgenochtend dirigeer ik daar een mis.’

Hij wees naar de oude kerk op het plein.

‘Oh ja? Interessant,’ zei ik. Ik had de indruk dat hij het niet erg vond dat ik hem bij zijn werk stoorde. Wellicht stond

hij net als ik open voor een praatje. ‘Is het een bekend stuk?’ vroeg ik, naar de partituur kijkend.

Hij sloeg het boek dicht en hield het omhoog om mij de kaft te laten zien. Het was een compositie van Josquin des Prez, genaamd *Missa Pange Lingua*.

‘Hm..., ken ik niet,’ reageerde ik aarzelend.

‘Het is een ongelooflijk mooie mis,’ zei hij. ‘Josquin is zonder twijfel de grootste componist van de Renaissance.’

‘Pange Lingua,’ herhaalde ik. ‘Zing, mijn tong.’ Dat zal ik onthouden.’ Ik dronk mijn theeglas leeg en zag dat hij de partituur in zijn tas stopte.

‘En wat is uw beroep?’ vroeg hij.

‘Ik ben romanschrijver.’ Dit was een mededeling waar ik onmiddellijk spijt van had. Ik had geen zin om over mijn werk te praten. ‘Maar dat is vertrouwelijke informatie,’ glimlachte ik. ‘Ik ben hier incognito.’

‘Ik zal zwijgen als het graf,’ antwoordde hij.

‘Mooi zo.’

‘Ook een prachtig beroep, romanschrijver.’

‘Tja,’ wist ik uit te brengen.

‘Zeg, ik ga wat sterkers bestellen,’ zei hij. ‘Mag ik je iets aanbieden? En mag ik “je” zeggen?’ Hij stak een hand naar me uit. ‘Mijn naam is Andreas.’

‘Aangenaam Andreas. Ik ben Alexander. En ja, laten we wat drinken. Een trappist van het vat graag.’

Nadat Thérèse ons twee glazen *Tripel* had gebracht, en nadat wij haar uitvoerig hadden gecompimenteerd met haar jurk, brachten Andreas en ik een toost op de muziek en de literatuur uit.

‘Woon je hier in de stad?’ vroeg ik.

Hij schudde zijn hoofd. ‘Niet meer. Dit is wel mijn geboortestad – ik heb hier vele jaren gewoond – maar zes jaar geleden ben ik naar het oosten van het land verhuisd. Dit is de eerste keer dat ik terug ben.’

‘Vanwege de uitvoering van morgen?’

‘Ja, vanwege die mis die ik dirigeer. Dat leek me een mooie gelegenheid om hier weer eens een kijkje te nemen. Dus ben ik vandaag al gearriveerd. Het koor komt morgenvroeg met de bus hierheen.’

‘Overnacht je bij vrienden?’

‘Ik heb een kamer in het hotel achter de kerk – in die smalle steeg, weet je wel? Hotel Parnassus.’

Ik knikte, hoewel ik dat hotel alleen van naam kende.

‘Vind je dat de stad in die zes jaar is veranderd?’ vroeg ik.

‘Nee, dat niet,’ zei hij. ‘En toch kijk ik er nu met andere ogen naar.’

Aan zijn opgewekte manier van praten meende ik te merken dat Andreas graag over zichzelf vertelde. Dat kwam goed uit want ik vond het prettig om naar hem te luisteren.

‘Je hebt hier in de stad natuurlijk veel herinneringen liggen...,’ zei ik terloops terwijl ik mijn glas naar mijn mond bracht.

‘Enorm veel herinneringen,’ antwoordde hij.

‘Kan ik me voorstellen. Op onze leeftijd is het geheugen een boekenkast vol verhalen.’

Andreas zweeg een paar tellen, alsof hij niet wist of hij de woorden die in hem opkwamen wel moest uitspreken. ‘Zeker, Alexander. Zeker. Maar soms twijfel ik aan de echtheid van de verhalen die ons geheugen ons voorspiegelt.’

‘Hoezo?’

‘Wel..., iedereen heeft een eerste herinnering, nietwaar?’

‘Dat is zo.’

‘Neem nu bijvoorbeeld het beeld dat ik aan mijn vroegste jeugd heb overgehouden. Als je het goed vindt wil ik dat voor je beschrijven.’

‘Ja, graag zelfs,’ antwoordde ik naar waarheid.

Andreas nam een slok en veegde het schuim van zijn mond.

Hij lag op zijn rug in een houten ledikant en keek omhoog naar zijn vader en moeder die schouder aan schouder op de hoge rand van het bedje leunden en hem met een boterzachte vertedering aankeken. De kleine Andreas – amper twee jaar oud – wist wat die blikken betekenden. In de gezichten van zijn ouders zag hij hun liefde. De wereld was volkomen vredig en hij, Andreas, was volkomen rustig en volkomen blij.

‘Dat is mooi,’ zei ik. ‘Waarom twijfel je aan dat beeld?’

‘Ik ben hier erg jong. Op die leeftijd hebben we – naar men zegt – nog geen bestendig geheugen. Daarom weet ik niet zeker of deze herinnering echt is. Misschien heb ik dit beeld later gecreëerd en ben ik erin gaan geloven.’

Hij was van mening dat herinneringen vloeibaar waren en steeds veranderden. Ze waren als dromen die ons een vervormd spiegelbeeld van het verleden aanreikten.

‘Herinneringen zijn volgens mij een metafoor voor wie we vandaag zijn,’ zei hij. ‘Niet voor wie we ooit waren. Dat is een tragische misvatting.’

‘Maar je hecht er toch wel waarde aan,’ merkte ik op.

‘Zoals we ook aan oude mythen waarde hechten. Dit is mijn oerherinnering.’ Hij tikte met zijn wijsvinger op het tafelblad. ‘Het is een heel levendig beeld,’ ging hij verder. ‘Op het hout van het ledikant zit een dikke laag verf – verbleekt roze of gebroken wit met een warme zweem. Mijn vader staat, van mij uit gezien, links van mijn moeder. De kamer is gevuld met een door gele gordijnen gefilterd middaglicht.’ Hij pauzeerde een ogenblik. ‘Maar misschien heb ik het in de loop der tijd mooier gemaakt dan het was.’

‘Nu je dat zo zegt...,’ reageerde ik, ‘...ik heb me ook wel eens afgevraagd of mijn herinneringen wel een exacte weergave zijn van de werkelijkheid van toen. En bovendien...’

we hebben niet de hele verhaallijn van ons leven paraat. Het zijn losstaande scènes.’

Andreas keek me peinzend aan. ‘Helemaal waar, Alexander,’ antwoordde hij met zijn glas in zijn hand. ‘Het zijn losstaande scènes.’ Hij nam een slok en staaarde dromerig uit het raam.

‘Vertel me nog eens iets over je jeugd hier in de stad,’ zei ik in een poging het gesprek gaande te houden.

‘Oké,’ antwoordde hij.

Andreas’ vader was een banketbakker met een eigen zaak. Zijn moeder stond elke dag in de winkel en deed daarnaast, geholpen door een werkster, het huishouden. Hun eerste zoon – Eduard – was zes jaar oud toen Andreas op een koude avond in november ter wereld kwam.

Andreas was – net als ik – in de jaren vijftig van de twintigste eeuw geboren, een periode waarin het leven traag was en het katholieke geloof als dik bloed door de Zuid-Nederlandse aderen stroomde. In de woonkamer hing een groot kruisbeeld boven de deur en in de winkel zette zijn moeder haar porseleinen Maria elke ochtend op de toonbank, naast de verse krentenbollen. Soms kwam de pastoor een kopje thee drinken. Deze jonge blonde geestelijke – een engel op aarde, vond zijn moeder – mocht bij die gelegenheid altijd in de beste stoel van het huis zitten. De kleine Andreas stond op een paar meter afstand, bestudeerde zijn moeders held en verwonderde zich omdat de man onder zijn lange zwarte gewaad een paar pluizige, smoezelige wollen sokken droeg.

Toen hij vier was ging Andreas naar een kleuterschool waar uitsluitend nonnen werkten. Zuster Alphonsa, die daar de leiding had, had een zwak voor hem. Ze noemde hem liefkozend Dreetje en deed weinig moeite om te verhullen dat hij haar lieveling was. En hij, Dreetje, voelde heel goed aan dat hij haar genegenheid kon aanwenden om haar in een toegeeflijke stemming te brengen. In het tweede

jaar mocht hij van haar, tegen alle regels in, na schooltijd in zijn eentje – zonder begeleiding – naar huis lopen, als een zelfstandige jongen die geen hulp meer nodig had. Hij had het Alphonsa met een aandoenlijke blik gevraagd en zij had zich niet kunnen verweren.

‘Dat roept beelden uit mijn eigen jeugd op,’ zei ik.
‘Jouw geheugen is beter dan het mijne, merk ik.’

‘Zal ik doorgaan?’

‘Ja, ga je gang.’

Ook de dood was aanwezig in Andreas’ kinderwereld. Zijn moeder nam hem op een bewolkte herfstdag mee naar een klooster om naar een overleden non te kijken. In stilte werden ze door een vriendelijke zuster binnengelaten en naar een grauwe kamer geleid, en in stilte keken ze naar een liggend vrouwenlichaam dat van de voeten tot de hals was bedekt met een wit laken. Andreas zag een okergeel gezicht en okergele gevouwen handen – gerimpelde handen op het gladde laken – en hij wist dat de dood in al zijn koelte bij die onbekende vrouw was binnengedrongen. De blik van zijn moeder was ernstig en gelaten, niet bedroefd. En dus gedroeg ook hij zich ernstig en gelaten, maar niet bedroefd.

Een half jaar later zat hij op een zaterdagmiddag bij de kolenkachel in de woonkamer te dromen toen zijn moeder binnenkwam en met luide stem uitriep: ‘Opa is dood!’ Haar bejaarde vader, die op de bovenste etage van hetzelfde huis woonde, was die ochtend op de toiletpot gaan zitten en niet meer opgestaan. Opnieuw was Andreas ernstig en gelaten, maar niet bedroefd. Zo liepen de zaken rondom de dood nu eenmaal.

Verder was het een tijd waarin de zon bijna altijd scheen. Achter het huis lag een grasveld met tienduizend boterbloemen. Wat verderop, bij de sloot zaten kikkers hun adem in te houden. Vader stond in de warme namiddag, in

zijn witte bakkersjas naar hem te zwaaien en te roepen dat het avondeten klaar was. Er stond gebakken vis op tafel want het was vrijdag. Na de maaltijd mocht hij – voordat hij naar bed ging – nog even paardrijden op vaders rug. De zomeravond was licht en warm, ook in de slaapkamer. Andreas tuurde vanaf zijn hoofdkussen naar het lijnenspel in het wiegende gordijn, tot hij uiteindelijk wegdommelde. En de volgende ochtend staarde de jongen sprakeloos – nog in pyjama, zittend op het ouderlijk bed – naar zijn moeder die haar korset aantrok en haar kous met een cent vastmaakte omdat een van de jarretelles kapot was.

Toen hij zes of zeven jaar was moesten zijn amandelen geknipt worden. Hij wist niet precies wat dat betekende maar zijn moeder had hem uitgelegd dat hij naar het ziekenhuis moest en daar zou blijven slapen, en dat dit allemaal heel gewoon was. Voor het eerst in zijn leven zou hij een nacht van huis zijn.

Die bewuste avond lag hij klaarwakker op een ziekenhuisbed, in een ruime zaal waarin twintig of dertig bedden stonden. Alle kinderen waren stil. De schemering kwam door de ramen naar binnen en bleef als mist in de lucht hangen. Andreas' ogen speurden door de leegte en kwamen uit bij het bed naast hem. Daar lag een meisje van zijn leeftijd in een wit nachthemd met blauwe bloemmotieven. Ze hilde zacht, onhoorbaar. Haar ogen waren vochtig en keken hem niet aan. In een poging onzichtbaar te blijven kroop Andreas wat dieper onder de dekens. Hij gluurde vol medelijden naar haar gezicht en wilde zijn hand op haar hoofd leggen, een zoen op haar wang geven. Onbeweeglijk bleef hij kijken en nam hij het beeld van het meisje in zich op, vervuld van eerbied en verwondering, verstild door haar schoonheid en haar anders-zijn, niet wetend wat hij voelde en niet beseffend dat hij niet wist wat hij voelde.

De volgende ochtend werd Andreas door zijn vader opgehaald. Toen hij goed en wel thuis was begon hij plichtmatig – omdat hij wist dat dit van hem werd verwacht – te spelen met de blokkendoos die hij als troostcadeau had gekregen. Het huis was tijdens zijn afwezigheid veranderd. De sfeer in de woonkamer was niet meer zoals voorheen. Bij het raam viel een vreemd nieuw zonlicht op de kokosmat. De tijd had een stap voorwaarts gezet.

‘Dat was vlak voordat ik naar de lagere school ging,’ zei Andreas.

Het was verwarrend om te bedenken dat deze man die voor me zat, met zijn grijze haren en rimpels bij de ogen – hij was vooraan in de zestig, net als ik – dat hij dezelfde mens was die ruim een halve eeuw geleden als kleuter naar een verdrietig meisje in een nachthemd had liggen gluren. Hij was niet echt dezelfde mens, concludeerde ik. Het kind uit zijn verhaal was iemand anders. In de tussenliggende jaren was Andreas – zoals iedereen – al vele malen in een compleet ander mens veranderd. Dat kind van toen was er niet meer. Als we werkelijk geloofden dat we ons hele leven dezelfde persoon waren, en bleven, dan vielen we als blinden in de valkuil die de illusie voor ons had gegraven.

‘Laten we nog twee bier bestellen,’ glimlachte ik.

‘Uitstekend plan.’ Hij stak zijn arm op en zwaaide naar Thérèse die achter de bar stond en met een opgestoken duim liet merken dat ze hem had begrepen. ‘Mooie barmeid,’ zei hij. ‘Ik heb aan haar nog niet één rechte lijn kunnen ontdekken. Hoe heet ze met haar achternaam? De Ronde?’

Ik was nog half in gedachten verzonken. Toen Andreas zojuist over vroeger zat te praten was het tot me doorgedrongen dat zijn geschiedenis voor mij een welkome voeding was. Hij gaf me de beelden die ik nodig had om abstracte ideeën in vlees en bloed om te kunnen zetten. Daarom hoopte ik dat hij verder zou vertellen.

‘Hoe deed je het op de lagere school?’ vroeg ik.

‘Uitmunvend.’ Hij keek me met een onbeschaamde blik aan. ‘Ik was elk jaar weer de beste leerling van de klas en hoefde daar geen moeite voor te doen. Het ging vanzelf.’

Ik knikte. ‘En hoe keek die briljante schooljongen naar zijn ouders?’

‘Ze waren altijd thuis aan het werk, hard aan het werk – zes dagen per week, vaak ook ’s avonds en soms op zondag. Ze hadden zelden een vrije dag. Daardoor wist ik al snel dat ik later geen banketbakker wilde worden.’

‘Was je vaak alleen?’

Hij haalde zijn schouders op en antwoordde dat zijn ouderlijk huis altijd levendig was. Er kwamen voortdurend bekende en onbekende mensen over de vloer – klanten, leveranciers, de bakkersknecht, de huishoudelijke hulp, burens en kennissen. ‘Het was zelden stil,’ zei hij. Hij nam een korte pauze. ‘Maar ik was een aanschouwer,’ zei hij bedachtzaam. Ik bekeek de dingen van een afstandje. Het lag in mijn aard om een plek in de luwte te zoeken en mijn omgeving te observeren.’

‘Was je een eenzaam kind?’ vroeg ik. Ik begon me zo langzaam aan als een interviewer te gedragen.

‘Niet eenzamer dan elk ander kind, denk ik. Ik was gewend aan de drukte in huis – dat voelde vertrouwd – maar ik bracht veel tijd in mijn eigen privéwereld door omdat ik het daar gewoon fijn vond. Voor mij was er geen probleem. Integendeel – ik kon ongestoord mijn eigen interesses ontwikkelen.’

‘Had je toen al interesse in muziek?’

‘Niet in klassieke muziek – dat kwam pas veel later.’

‘Maar wel in de populaire muziek van die tijd?’

‘Ja. Op mijn elfde verjaardag kreeg ik mijn eigen platenspeler. Geweldig apparaat. Vanaf die dag ben ik me nog veel meer op mijn eigen kamer gaan terugtrekken. Ik vond het heerlijk om in mijn eentje naar platen te luisteren en me

te verbeelden dat ik de zanger van die *beatgroep* was (zoals we een popgroep destijds noemden).’

‘De zestiger jaren...,’ zei ik nadenkend.

‘Ja, we zaten midden in de zestiger jaren. Ik was gek op The Beatles, kon alle liedjes van de langspeelplaat *Help* meezingen.’

‘Had je ook zo’n kapsel als Paul McCartney?’

‘Nee, maar mijn broer wel.’

‘Oh ja! Je hebt het nog niet over je broer gehad.’

‘Eduard was veel ouder dan ik. Hij had een grote vriendengroep en was vaak op pad. Dat was gunstig voor mij want zodoende kon ik zijn grammofoonplaten lenen zonder toestemming te vragen.’

‘Je was natuurlijk nog een kind, destijds in die jaren zestig, Andreas. Maar heb je toen iets gemerkt van de veranderende wereld om je heen?’

‘Zeker, en dat kwam vooral door Eduard. Ik zag regelmatig hoe hij zich tegen onze ouders afzette. Hij was vaak opstandig. Op een zekere zondagochtend weigerde hij mee naar de kerk te gaan. Dat vond ik bijzonder heldhaftig van hem.’

‘Hoe werd daarop gereageerd?’

‘Heel mild, vreemd genoeg. Mijn moeder protesteerde een beetje, mijn vader zweeg. Drie maanden later ging niemand van ons gezin nog naar de kerk. Ik vermoed dat mijn ouwelui hun geloof al eerder waren kwijtgeraakt en dat Eduards protest een geschenk uit de hemel was – als ik dat zo mag uitdrukken. In elk geval was ik blij dat ik niet meer hoefde.’

Terugkijkend op de *sixties* vergeleek Andreas dit decennium van zijn jeugd met een landschap dat ’s ochtends door een rijzende lenteson werd beschenen. Als kind begreep hij niet precies wat er gebeurde maar hij voelde dat er een tinteling in de lucht hing. De muziek die via de radio tot hem kwam was opwindend en rebels. Het aanzien van de wereld

veranderde. Op straat liepen jonge vrouwen met los lang haar, in kleurige jurken...

‘Had je toen al interesse in de meisjes?’ vroeg ik. ‘Vast wel!’

‘Die interesse begon voorzichtig te ontwaken maar werd pas echt klaarwakker toen ik op mijn twaalfde naar de middelbare school ging.’

Tijdens de eerste dagen op het lyceum nam Andreas de vele nieuwe mensen en het enorme gebouw met ontzag in zich op. Op het schoolplein observeerde hij vooral de oudere jongens – de school was nog niet gemengd – en hij meende dat hij in een andere, ruimere, bijna grenzeloze wereld was aangekomen. Hij had een grote stap in de richting van zijn volwassenheid gezet, wist hij. Er zouden nieuwe sensaties naar hem toe komen en daar zou hij niet lang op hoeven wachten. Zo was er bijvoorbeeld zijn lerares Duits.

‘Juffrouw Van Dijck,’ zei hij met nadruk. ‘Ik zie haar nog voor me en ik zie mezelf weer bij haar in de schoolbanken zitten. Mijn vaste zitplaats bevond zich direct langs het pad tussen twee rijen waarover ze vaak naar achteren liep en weer naar voren kwam terwijl ze hardop een Duits werkwoord vervoegde.’

Deze juffrouw Van Dijck maakte indruk op de jonge Andreas. Ze was rond de dertig, had donkerblond steil haar – meestal in een knot – en droeg een opvallende bril waarmee ze streng, maar niet onvriendelijk de klas in keek. Haar lichaam bezat een overdadige rijkdom aan glooiende vormen en volle, vlezige rondingen – eigenschappen die hem, de dertienjarige Andreas, niet ontgingen. Telkens als juffrouw Van Dijck voorbij liep keek hij haar na en fixeerde hij zijn blik op haar ontzagwekkende derrière die altijd met een strakke rok of jurk was omspannen. De man in de jongen ontwaakte.

Tegelijkertijd fluisterde Andreas’ intuïtie hem in dat hij zijn nieuwe gevoelens aan niemand kenbaar mocht

maken. Over wellust kon men niet vrijuit spreken, besepte hij, jong als hij was. De lichamelijke begeerte was een wilde kracht die verborgen diende te blijven, een brand die van binnen woedde en die zich niet in de openbaarheid mocht manifesteren – niet in woorden en zeker niet in daden. Zonder dat iemand hier ooit tegen hem over had gesproken was hij van dit verbod doordrongen.

‘Je wist het gewoon,’ zei hij. ‘Je hield die ongetemde gevoelens en de daaruit ontkiemende gedachten voor jezelf. Dat sprak voor zich.’

Al snel werd deze lerares Duits het hoofdpersonage op de bühne van zijn verbeelding. Ze verscheen regelmatig in zijn gedachten – soms als hij zijn huiswerk zat te maken, vaker als hij ’s avonds in bed lag. Haar kleren trok ze nooit uit. Juffrouw Van Dijck woonde in zijn hoofd zoals ze zich in het klaslokaal bij hem had aangediend. Haar uiterlijk was onveranderlijk, haar lichaam altijd bedekt.

‘Denk je dat ze heeft gemerkt dat je haar bekeek?’

‘Geen idee,’ antwoordde hij. ‘Destijds meende ik van niet maar waarschijnlijk onderschatte ik haar.’

‘Vrouwen voelen dat meestal wel,’ merkte ik op.

‘Ja, en de meesten houden van die aandacht, als ze tenminste zelf de controle behouden, of althans dat idee hebben.’

Ik zag in mijn ooghoek dat er warme maaltijden werden geserveerd. Thérèse liep met twee borden naar een tafel aan de overzijde van de kroeg. Andreas had het ook opgemerkt.

‘Zullen we een hapje eten?’ vroeg hij.

‘Mijn idee,’ antwoordde ik meteen. Ik keek door het raam en wees naar een vrije tafel op het terras. ‘Laten we dan daar gaan zitten,’ zei ik.

We bestelden aan de bar twee dagschotels en een karaf wijn en gingen naar buiten. Vanaf onze tafel in de

schaduw keken we een paar minuten zwijgend naar de kerk en naar de slenterende mensen op het plein. Nadat we een sigaret hadden opgestoken zei Andreas, terwijl hij zijn rook uitblies, dat hij ervan genoot zijn herinneringen op te halen.

‘En we weten nu dat ze niet echt zijn, die herinneringen – het zijn immers mythen, hadden we vastgesteld.’

‘Zo is het, Alexander.’

‘Goed, dat is dan duidelijk,’ zei ik. ‘Dan is nu het moment gekomen om je volgende mythe te vertellen.’

Hij klopte de as van zijn sigaret, tuurde even naar de onbewolkte lucht en schraapte zijn keel.

Een paar weken voor Andreas' veertiende verjaardag kreeg zijn broer Eduard op een zaterdagmiddag bezoek van een vriend die een gitaar bij zich had. De jonge mannen gingen met z'n tweeën in de woonkamer zitten waar de onbekende gitarist enkele liederen van The Rolling Stones zong en zichzelf daarbij begeleidde. Andreas stond verderop in de gang, leunde stilletjes tegen een deur en luisterde naar de wonderbaarlijke bluesakkoorden en naar de Engelse teksten die hem – hoewel hij ze niet echt begreep – met hun klank en hun ritme betoverden.

‘Wat me overkwam was niet minder dan een openbaring, Alexander,’ zei hij. ‘De muziek die ik hoorde kwam niet uit een platenspeler maar werd door een echt muziekinstrument voortgebracht; en de woorden werden gezongen door een werkelijk levende, echt aanwezige stem. Het was een moment van grote schoonheid.’

Aan het einde van die zaterdagmiddag wist Andreas dat hij ook muziek wilde maken en dat hij zich de komende tijd moest inspannen om zijn ouders van die noodzaak te overtuigen. Daar slaagde hij in. Toen hij een paar weken later, op zijn veertiende verjaardag wakker werd stond er tegen de muur van zijn slaapkamer een gloednieuwe gitaar. Enkele

dagen daarna meldde hij zich bij een muzikleraar voor zijn eerste les.

Andreas begon aan een muzikale ontdekkingstocht. De eerste maanden was hij bijzonder snel met het leren van de basisakkoorden waardoor hij bekende hits kon naspelen. Hij kocht boeken met liedteksten van zijn favoriete artiesten en zocht de woorden die hij niet kende in het woordenboek op. Op school deed hij tijdens de Engelse les extra zijn best om zich de taal van de jongerenmuziek eigen te maken. Hij ging op zoek naar nieuwe grepen en akkoorden, experimenteerde met complexere ritmes en oefende dagelijks op snelheid en toon. Minder dan een jaar later wist hij met zijn spel indruk te maken op zijn omgeving – niet alleen op zijn schoolvrienden, ook op zijn gitaarleraar.

Andreas las alle muziektijdschriften die er te koop waren en raakte geïmponeerd door zangers als Bob Dylan en Leonard Cohen. Dus wilde hij ook eigen werk componeren, net als zijn helden. Op zijn zestiende schreef hij zijn eerste lied, genaamd *River of Dreams*. In een langzaam tempo, begeleid door mineurakkoorden, bezong hij een jongeman die op een rotsblok bij een rivier zat, naar het stromende water tuurde en ervan droomde zich op de golven te laten meevoeren naar een onbekende bestemming. Andreas vertelde niemand over zijn eerste compositie. Ook de volgende nummers die hij in dat levensjaar schreef – onder andere een lied over de eerste man op de maan – hield hij geheim. Hij was niet tevreden en wilde zich eerst verder ontwikkelen. Pas ruim een jaar later – hij was inmiddels zeventien – doorbrak hij deze stilte. De eerste persoon die zijn liedjes mocht horen was Eva.

Eva was het jongere zusje van een schoolvriend – een basgitarist – met wie Andreas regelmatig samenspeelde. Het meisje was prachtig en had voor haar leeftijd een opvallend vrouwelijk figuur. Telkens als hij bij zijn vriend op bezoek